

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

1. Qvo iure sit servitus introducta? Ex p. 7. tr. 7. res. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

citum spectantes, si de exercitu sese ad tempus negotiorum causa ad Vrbes, aut alia loca extra Exercitum recipiant, inane in omnibus subiecti Delegato Apostolico. Quae tamen omnia supradicta sic intelligenda sunt, vt Parochis liberum sit administrare Sacramenta, & sepulcras omnibus diuerentibus ad suas Parochias, & in eis morientibus salus iuribus, iudicialia vero exercentur per Superiores respectiue eorum, de quibus praescriptum est in praecedentibus articulis.

11. An autem ob praesentes inducias bellum amplius durare non censeatur, & recursus ad Ordinariorum locorum non esse difficile vtpote cum non in acie, sed in continuis praesidiis milites versentur ac ea propter locus sit cap. 20. sess. 14. Concilium Tridentinum nolim disputare, nec modo opus. Cum Urbanus VIII. renouarit; finitum non fuisse bellum, sed suspensum satis diximus in Indice lib. 4. cap. 21. difficultas recursus minuta erat desinente ambulare Exercitu, & ferè locus tantum erat iis, quae contenta de praesidiis, in quae iam omnis miles erat remissus, & ferè permanent. Minuta inquam non omnino sublata, si que de causis nec delegatio desierat, & reuulcente pudem bello antiquum obtinet. Huc vsque Zypreus loco citato, & vide etiam ipsum in alio loco consultationum ubi supra, lib. 1. tit. de Officio ordin. consult. 1. per totam.

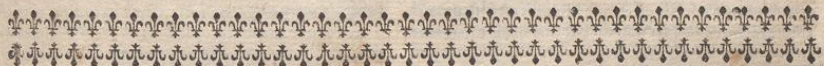
Sed ego seclusa Pontificia delegatione in hac difficultate de meo nihil asserere volo per ea, quae notat Layman, lib. 5. tractat. 6. cap. 10. numer. 5. & alij.

12. Obitur Doctores subscripti in allegatione Hispana superius adducta secundum eorum principium asserent Vicarium Generalem Exercitus esse

Iudicem, quando miles deberet gaudere immunitate si confugeret ad Tentorium in quo celebratur, vel ad Ecclesiam Castris, & ita in praxi obseruasse testatus est mihi his diebus Episcopus Gaete, dum erat Vicarius Generalis Exercitus.

13. Et tandem non desinam hic apponere casum curiosum, quem inuenies apud Quintanaduenam in Theol. Mor. tom. 1. tract. 4. Singul. ult. num. 7. vbi sic habetur, Cum in Castris miles quidam scelus morte dignum perpetrasset, configit ad Ecclesiam, seu Altare portatile pro Missa celebranda in Castro positum. Militum generalis Gubernator volens eum ab ista Ecclesia seu Altari extrahere, vt debitum mortis supplicium inferret territus est excommunicationis poena lata à quodam viro docto Societatis nostrae Episcopi vices in Exercitu quoad spiritualia, gerenti, si reum ab Ecclesia, seu Altari illo extraheret. At Generalis Dux ne in excommunicationem incideret, & mortis poena reum plectere posset, Castra in alium locum diuertit iussit, vt diuulso Altari reum caperet, ac puniret. Sed Societatis Iesu doctissimus vir Ducis Generalis animum penetrans, tradit reo aram, vt quae est Ecclesiae praecipuum insigne, & immunitatis, qua Ecclesia gaudet ratio praecipua, admonens ne eam à se remoueri permitteret, donec in alio loco Altare poneretur. Sic factum est, & Dux Generalis non est ausus capere Reum, vtpote Ecclesiae immunitate gaudentem eo quod secum Aram deferret. Hac de re ipsemet ex nostra Societate, qui hunc nouum immunitatis modum inuenit: consuluit doctissimum Suarium, qui ei respondit rectè egisse, probabilique esse valde, Reum illum, eo quod Aram secum adportaret immunitate gaudere, & puniri non posse. Ita ille & ego.

In indice primo huius Tom. 7. vide Apendicem ad hunc Tract. 7. ubi reperies alias multas quaestiones, & dispersas per alios Tom. Tract. & Res. quae simul pertinent ad hunc Tract. 7. de Bello.

TRACTATUS OCTAVVS DE SERVIS, SEV MANCIPIIS.

RESOLVTIO PRIMA.

Quo iure seruitus sit introducta? Ex parte 7. tractatu 7. Resol. 1.

RESPONDEO quoddam seruitus naturae contraria, iure gentium induta est, iure enim naturali omnes homines ab initio liberi nascebantur, vt loquitur Iustinianus hic in §. 2. ad finem, & Vlpianus in l. manumiss. 4. ff. de iust. & iur. Sed dubitari posset, qui fieret, quoddam Imperator hic, post Iurisconsultum, asserat, seruitutem iuri naturali contrariam esse, iureque naturali omnes homines liberos nasci: cum non contemendae auctoritatis Philosophi, seruitutem iure naturali constitutam esse grauisimis rationibus doceant; Nam diuini ingenij Viri Pla-

to Dialog. 3. de legib. scribit: primam dignitatis rectam rationem esse, vt genitores natis impendant: secundam vt ignobilibus generosi: tertiam, vt iunioribus seniores: quartam, vt domini seruis: quintam, vt potentioribus imbecilliores seruiant: sextam, & quidem omnium maximam esse, qua secundum naturam ignorantes sequi iubentur, prudentes autem ducere, ac dominari. Idem refert Ioannes Stobaeus sermone 42. ante finem pagin. mihi 295. Similiter Aristoteles lib. 1. Polit. capite 3. & 4. asseruat: seruitutem à natura oriri: seruisque instrumenta esse quaedam animata: & animum corpori imperare, hoc autem seruire: & in sexibus foemina masculo subesse: minusque sapientes natura ipsa seruos esse, & sapientioribus subditos, vt ab iis regantur. Idem libro Politicorum 7. capite 14. affirmat esse natura ipsa seruitutem iuuenis ad senem. Sed & Marcus Cicero in 5. Paradox. inquit: omnes prudentes esse liberos; insipientes

verò & improbos natura esse seruos. Hanc ipsam Stoicorum opinionem recentet etiam Liptius lib. 3. manducl. ad Stoicorum Philosophiam differat. 12.

2. Verum ad hæc & similia respondetur: aliam longè esse seruitutem, de qua iuris auctores agunt: aliam, de qua Philosophi locis iam citatis disputant. Hæc enim, de qua Iuris consulti loquuntur, eum, qui seruus est, alius dominio ac potestati ita subiicit: ut tanquam res quælibet, à domino vendi, & alienari possit. Atque hæc seruitus naturæ aduersatur, iureque gentium instituta est, d. l. manumissiones 4. ff. de iust. & iure l. libertas. 4. §. 1. & l. seq. ff. de stat. homin. §. Seruitus. 2. infra tit. prox. At seruitus illa, quam Philosophi natura ipsa constituit autamant, ad dominium, coactionem vel necessitatem non pertinet: sed ad honorem, obsequium, & reuerentiam, senioribus à junioribus, generosis ab ignobilibus, parentibus à filiis, marito ab uxore debitam: vel ad vtilitatem ipsius seruientis, qualis est illa, quæ imprudentis ad prudentem, minus sapientis ad sapientem dicitur. Quæ de re laicius, post Ioannem Diedo de libertat. Christ. lib. 1. pag. 8. Courruuis in d. cap. peccati de reg. iur. in 6. secund. p. relect. §. 1. num. 7. D. Christophorus Belodius, in Commentar. ad l. 1. tit. 1. lib. 1. ff. num. 1. pag. 78. & sequ. Ioannes Mercier. lib. 1. opinio. c. 9. & Vacarius à Vacuna lib. 1. declarat. 10. quibus ad de Belodum in Synopsi Politica doctrina lib. 1. part. 1. c. 1. 4. n. 2. Et tanè perabsurdum, ridiculūque fuerit putare, eos, qui comiter Principes, Reges, Ducēve, aut parentes, & superiores obseruant ipsi seruire, l. non dubito. 7. §. 1. ff. de captiu. & postlim. reuers. l. fin. Cod. de patr. potest. Alioquin Aristoteles, cuiusque affectu, hunc mundum seruis refertissimum facerent: cum nemo non Regibus aut Principibus pareat; ut Reges, vel Principes Deo & legi l. digna vox 4. C. de legibus. Præterea allucinari videtur Philosophus, dum ait seruum esse instrumentum hominis: cum homo sit pariter is, qui seruit, & conditione à domino differat, non genere. Atqui omne instrumentum sit alterius generis necesse est, quàm id cuius est instrumentum: ideoque scapha non est alterius navis capitoris instrumentum, l. vltim. ff. de instrum. vel instrum. leg. a. Ergo seruus, opilio, vel saltuarius erit vili instrumentum, non vili l. si ita testamen. 1. §. 1. 2. ff. eod. Dicendum est igitur seruitutem de iure gentium esse introductam.

RESOL. II.

Quid sit seruitus? Ex p. 7. tr. 7. Ref. 2.

§. 1. Justinianus in iust. tit. de iure personarum. §. 2 sic de finit seruitutem. Seruitus est constitutio iuris gentium, quæ quis dominio alieno contra naturam subiicitur; & idem asseritur in leg. libertas, §. 1. ff. de stat. homin. Dicitur autem constitutio iuris gentium, hoc est quiddam iure gentium constitutum, & introductum. Et rectè sanè: quia, ut supra diximus, non potest esse ex iure naturali: cum natura homines omnes liberi nascantur. l. manumission. 4. ff. de iust. & iur. & d. princ. infra de libertat. neque ex iure civili, cum ius civile seruos non agnoscat, nisi hæctenus, ut eos pro nullis habeat, l. qui testamento. 20. §. seruus. 7. ff. qui testam. fac. poss. l. nullo modo 7. ff. ad leg. Cornel. de fals. l. quod armet. 3. 2. ff. de reg. iur. Nec huic contrarium est, quod Justinianus ex Marciano docet: seruos fieri non tantum iure gentium; sed etiam iure civili: puta si quilibet homo maior ætatis viginti passus sit: tanquam seruum venditari ad pretium participandum. §. Serui

autem 4. infr. hoc tit. l. & seruum. 5. §. 1. Dig. de stat. homin. Et enim his in locis agitur de modis constitutæ seruitutis, in proposito vero definitione tractatur de natura seruitutis & prima origine, quam ex iure gentium esse constat ex §. 1. vers. in autem gentium supra tit. proximo, & d. l. 4. Dig. de iust. & iur. cum similibus. Ac certè natura & vis seruitutis vbiq; est eadem, & quocumque tandem modo obueniat. Esti igitur motus iste seruitutis constitutæ sit ex iure civili: seruitus tamen ipsa non eò minus est ex iure gentium: & quoniam nec aliud facit hic ius civile: nisi ut quæ, tanquam si iure gentium seruus esset, venundari palus est dolo malo, ut deciperet emptorem, non impediatur: nec auxilium legis, prohibentis venditionem liberi hominis, implorare queat. l. Licinius. 4. Dig. quod ad liberat. proklam. non licet. Ant. Faber, tom. 1. l. iustitia. dent. Papin. tit. 3. princ. 3.

2. Additur in definitione, quæ quis dominio alieno. Quia vt vera libertatis nota est, sacre quod veritas ita etiam hæc est vera seruitutis nota, subici alieno dominio. Hoc enim verbo dominij, omnia iura, & effectus in seruos continentur. Hincque elucet, & veritatem seruum intelligi sine domino: seruūque & dominum, vt correlatiua se se habere. Non siquidem sibi ipsi seruire quilibet potest: imo nec cuiquam res sua. in re commun. 16. Dig. de seruitutib. prad. vbi dicitur, nec prædium vllum sibi ipsi. cum essent. 33. §. 1. Dig. de seruit. pradior. rustic. Vnde etiam est, quod membris suorum dominus nemo esse censetur. l. liber homo 1. in princ. Dig. ad leg. Aquil. Inter dominum namque & seruum necesse est reale esse distinctionem. Sed & verba ista, dominio alieno, differentiam inter filium familias & seruum manifestam inducunt. Filius quippe familias alienæ quidè potestati subicitur: sed non alieno dominio. l. potest. 21. §. Dig. de verb. signif. cum eam eò causam suus hæres dicatur, id est, suus dominus (hæredem etenim pro domino veteres appellabant. §. est. infr. de hæred. qual. & differenc.) quali qui in præcepto sui ipsius dominio sit, non in alieno: tradente Amiano Fabro loco prælegato.

3. Neque prædictis obstat l. 1. in princ. Dig. de vendit. & l. 3. in princ. Dig. de pecul. vbi dicitur, seruum hæreditarium esse nullius. Nam licet ratione possessionis seruus iste sit nullius in bonis. l. 1. §. Secundo. in Dig. si quis testam. liber esse inserit. ratione tamen temporis, quod hæres in rebus hæreditariis, vel alius in aliis bonis habet in eius bonis intelligitur. Vel quantum ad seruum hæreditarius reuera sit nullius: quia neque vilius est, qui iam mortuus est, neque adhuc dominus esse potest, qui nondum hæres est: namque iuris interpretatio siue fictione dominio alterius, nimirum hæreditarius quæ vicem dominij obtinet, sube esse creditur. l. de iure. 13. §. quæstum, vers. accedit. Dig. quod vi, aut clam. l. cum hæreditas. 9. C. de positi. §. seruus etiam 2. infra de hæred. instituent.

4. Similiter nihil refragatur. l. si quis usufructum. 23. in princ. Dig. de liberali caus. & l. quod seruus 36. in fine Dig. de stipulat. ser. cum concordantibus in quibus habetur seruum sine domino esse posse. Quædoquidem serui verbum accipitur duobus modis. Aut enim significat relationem, & nimirum est sine domino: aut verò denotat ius & qualitatem, & sine domino esse potest: qui tamen non verè seruus dicitur: sed iure seruitutis videtur, libertate caret. Additur etiam à Justiniano in definitione, contra naturam, non quasi aliquo calu ferri possit, ut quis alieno dominio secundum naturam subiiciatur: sed quia semper & omnimodo contra naturam (scilicet primariam, cui bella erant impugnata dicit leg. manumissiones 4. ff. de iust. & iur.) est vt homo subiectus sit dominio alienæ naturæ omnium hominum.